

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI
MINTAQAVIY BO‘LIMI
XORAZM MA‘MUN AKADEMIYASI**

XORAZM MA‘MUN AKADEMIYASI AXBOROTNOMASI

Axborotnoma OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrdagi 223/4-son qarori bilan biologiya, qishloq xo‘jaligi, tarix, iqtisodiyot, filologiya va arxitektura fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

**2024-11/4
Xorazm Ma‘mun akademiyasi axborotnomasi
2006 yildan boshlab chop qilinadi**

Xiva-2024

Bosh muharrir:*Abdullayev Ikram Iskandarovich, b.f.d., prof.***Bosh muharrir o‘rinbosari:***Hasanov Shodlik Bekpo‘latovich, k.f.n., k.i.x.***Tahrir hayati:**

Abdullayev Ikram Iskandarovich, b.f.d., prof.
Abdullayeva Muborak Maxmusovna, b.f.d., prof.
Abduhalimov Bahrom Abduraximovich, t.f.d., prof.
Agzamova Gulchexra Azizovna, t.f.d., prof.
Aimbetov Nagmet Kalliyevich, i.f.d., akad.
Ametov Yakub Idrisovich, b.f.d., prof.
Babadjanov Xushnut, f.f.n., prof.
Bobojonova Sayyora Xushnudovna, b.f.n., dos.
Bekchanov Davron Jumanazarovich, k.f.d.
Buriyev Xasan Chutbayevich, b.f.d., prof.
Gandjayeva Lola Atanazarovna, b.f.d., k.i.x.
Davletov Sanjar Rajabovich, tar.f.d.
Durdiyeva Gavhar Salayevna, arx.f.d.
Ibragimov Baxtiyor To‘laganovich, k.f.d., akad.
Izzatullayev Zuvayd, b.f.d., prof.
Ismailov Is‘haqjon Otabayevich, f.f.n., dos.
Jumaniyozov Zoxid Otaboyevich, f.f.n., dos.
Jumanov Murat Arepbayevich, b.f.d., prof.
Kadirova Shaxnoza Abdusalilovna, k.f.d., prof.
Qalandarov Nazimxon Nazirovich, b.f.f.d., k.i.x.
Karabayev Ikramjan Turayevich, q/x.f.d., prof.
Karimov Ulug‘bek Temirbayevich, DSc
Kurbanbayev Ilhom Jumanazarovich, b.f.d., prof.
Kurbanova Saida Bekchanovna, f.f.n., dos.
Qutlijev Uchqun Otaboyevich, f-m.f.d.
Lamers Jon, q/x.f.d., prof.
Maykl S. Enjel, b.f.d., prof.
Maxmudov Raufjon Baxodirovich, f.f.d., k.i.x.
Mirzayev Sirojiddin Zayniyevich, f-m.f.d., prof.
Matniyozova Hilola Xudoyberganovna, b.f.d., prof.

Mirzayeva Gulnara Saidarifovna, b.f.d.
Pazilov Abduvayeit, b.f.d., prof.
Razzaqova Surayyo Razzoqovna, k.f.f.d., dos.
Ramatov Bakmat Zaripovich, q/x.f.n., dos.
Raximov Raxim Atajanovich, t.f.d., prof.
Raximov Matnazar Shomurotovich, b.f.d., prof.
Raximova Go‘zal Yuldashovna, f.f.f.d., dos.
Ro‘zmetov Baxtiyar, i.f.d., prof.
Ro‘zmetov Dilshod Ro‘zimboyevich, g.f.n., k.i.x.
Sadullayev Azimboy, f-m.f.d., akad.
Salayev San‘atbek Komilovich, i.f.d., prof.
Saparbayeva Gulandam Masharipovna, f.f.f.d.
Saparov Kalandar Abdullayevich, b.f.d., prof.
Safarov Alisher Karimdjaniyevich, b.f.d., dos.
Sirojov Oybek Ochilovich, s.f.d., prof.
Sobitov O‘lmasboy Tojxmedovich, b.f.f.d., k.i.x.
Sotipov Goyipnazar, q/x.f.d., prof.
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, b.f.d., akad.
Xollijev Askar Ergashevich, b.f.d., prof.
Xolmatov Baxtiyor Rustamovich, b.f.d.
Cho‘ponov Otanazar Otonovich, f.f.d., dos.
Shakarboyev Erkin Berdikulovich, b.f.d., prof.
Ermatova Jamila Ismailovna, f.f.n., dos.
Eshchanov Ruzumboy Abdullayevich, b.f.d., prof.
O‘razboyev G‘ayrat O‘razaliyevich, f-m.f.d.
O‘rozboyev Abdulla Durdiyevich, f.f.d.
Hajiyeva Maqsuda Sultonovna, fal.f.d.
Hasanov Shodlik Bekpo‘latovich, k.f.n., k.i.x.
Xudayberganova Durdona Sidiqovna, f.f.d.
Xudoyberganov Oybek Ikromovich, PhD, k.i.x.

Xorazm Ma‘mun akademiyasi axborotnomasi: ilmiy jurnal.-№11/4 (120), Xorazm Ma‘mun akademiyasi, 2024 y. – 440 b. – Bosma nashrning elektron varianti - <http://mamun.uz/uz/page/56>

ISSN 2091-573 X

Muassis: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi mintaqaviy bo‘limi – Xorazm Ma‘mun akademiyasi

Jalilova L.J., Inoyatova Z. A variety of Genre experiments in the work of B.Shaw “House where hearts break”	108
Jo‘raqulova R.X. Til va madaniyat haqidagi lingvistik ta’limotlar	111
Jumaniyazova D.A. Markaziy Osiyo xalqlari tillarining sanskrit bilan aloqalari xususida	114
Jurakulova P. The role of understanding different cultures for improving language skills	117
Kamalova D.A. Turli tizimdagi tillarning fonetik terminologiyasida sinonimiya xodisasi	120
Khodjaeva D.I., Ergasheva M.B. Cosmonyms in term formation	122
Klicheva N.A. Expression of the category of uncertainty in english and uzbek languages through articles	126
Kultayeva F.B. Ergonimlarning zamonaviy tilshunoslikdagi va ijtimoiy hayotdagi vazifasi va o‘rni	132
Kurbonova S.A. Temporality: tense and aspect in english and uzbek languages	135
Mahmudova Z.Sh. Semantic features of borrowing words in the field of economics	139
Makhkamova M.A. Concept of values and their theoretical interpretation in Uzbek and English linguistics	141
Matkarimova G.A. O‘zbek va ingliz tillaridagi fitonimik atamalarining tarixiy rivojlanishi va ularning qiyosiy-tipologik tahlili	145
Matyazova N.S. Akademik yozuv va axborot	148
Mirfayziyeva F.A., Mamatova F.M. Methods of description of the word “hope/umid” in the english and uzbek linguistic pictures of the world	152
Musinova Z.A. The features of giant images in uzbek and western peoples folklore	155
Mustafoqulov R.B. Shoir Bolta Yoriev lirikasida muhabbat madhi	158
Muydinov P.K. Qur‘oni Karimda yuzning noverbal ifodalari	161
Muzaffarova F.J. Tarjima kontekstida frazeologiya: metodik yondashuvlar	163
Muzaffarov J.K. Fentezi adabiyotning o‘ziga xos badiiy xususiyatlari	166
Nafasova V.T. Antropogidronimlar haqida ayrim mulohazalar	169
Narmuratov E. O‘zbek, rus va ingliz tillarida maqollarni o‘qitishning lingvistik asoslari	171
Nazarova S.J. Linguocultural analysis of polycomponential composite sentences in english and uzbek	174
Niyazova M.Kh., Akramova M. The depiction of educational problems in L.M.Montgomery’s novel “Anne Of Avonlea”	176
Norbayeva Sh.X. Xorazm shevalari so‘z yasalishi tizimida –liq affiksining o‘rni	179
Otaxonova S. Badiiy matnlarda antroponimlar presedent birlik sifatida	181
O‘roqova N.Y. Yangi o‘zbek she‘riyatida manzarali daraxt obrazlari badiiyati	184
Polvanova N.M. O‘zbek tilida son komponentli qo‘shma so‘zlarning fonetik tahlili	187
Porsiyeva Z.M. O‘zbek adabiyotining XX asr namoyandalarida diniy-ma‘rifiy masalalar talqini	189
Qodirjonov X.Q. Audiovizual tarjimada muqobilsiz leksikaning o‘rni	193
Qo‘ziyev U.Y. O‘zbek tilidagi o‘zlashma so‘zlarning morfologik moslashuvi hamda me‘yorlashuvi	196
Qudratova M.I. Zamonaviy tilshunoslikda vaqt kategoriyasining lingvistik tadqiqi	200
Rahmonberdiyeva S.A. Ingliz va o‘zbek tillaridagi bino-inshootlari qurilishiga oid sohaviy neologizmlarning semantik xususiyatlari	205
Raimova N.B. O‘zbek tilidan ingliz tiliga tarjimada murojaat shakllarining sotsiolingvistik xususiyatlari	207
Raximboyeva X.G‘. O‘zbek tilidagi gaplarni universal ierarxik korpusda annotatsiya qilish masalalari	210
Ruzieva Dj.E. Modal fe’llar va ularning xususiyatlari	213
Ruziyeva N.Z. Evfemizmlarning nutq uslublarida qo‘llanilishi	215
Ruzimbayev B.S. “Guliston”ning Ogahiy tarjimasini Najmiddin Komilov nigohida	218
Ruzimbaeva N.T. The evolution of the english language: a historical perspective	220
Rakhimov Kh. K. The role of corpus technology in computer analysis	223
Sagindikova A.O. Ikki tillilik va ko‘p tillilik: kognitiv va ijtimoiy jihatlar	227

7. Modal fe'llar ishtirok etgan ergash gaplarda fe'llning aniq shakli odatdagidek gapning oxirida emas, balki fe'llning noaniq shakli oldida keladi: *, weil er seinem Freund hat helfen müssen.*
 8. Modal fe'llarning har biri semantik xususiyatga ega. [5; 4]
- Til o'rgatish va o'rganish haqida gap ketganda, kognitiv lingvistik yondashuvga e'tibor qaratish muhimdir. Bunda til o'rganuvchilar modal fe'llarning ma'no mazmunini yanada chuqurroq o'rganishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Nuyts, Jan (2001), Epistemic modality, language, and conceptualization. A cognitive-pragmatic perspective. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
2. Palmer, Frank (1990), Modality and the English modals (2nd ed.). London/New York: Longman.
3. Mekuatse, Florence (2002), Epistemische Modalität in Behauptungen. Zu ihrer Didaktisierbarkeit im Rahmen eines Unterrichts Deutsch als Fremdsprache im kamerunischen Kontext: am Beispiel von Modalpartikeln, Modalverben und die Fügung „werden“ + Infinitiv. Berlin: Dissertation.de.
4. Nehls, D. Die Modalverben. Eine kontrastive Analyse der Modalverben im Englischen und Deutschen. 1986, 20b
5. Öhlschläger G. Zur Syntax und Semantik der Modalverben des Deutschen. 1989, 4b

UO'K 81'373.49

EVFEMIZMLARNING NUTQ USLUBLARIDA QO'LLANILISHI

N.Z.Ruziyeva, PhD, Buxoro davlat universiteti, Buxoro

Annotatsiya. Ushbu maqola evfemik vositalarning uslubiy-funksional qimmatini, ularning nutq mundarijasini – denotat vokelikni: obrazlilik, ekspressiv – emotsionallik, satira va yumoristik, etik-estetik me'yoriylik kabi konnotat ma'no kategoriyalari bilan boyitishi haqidagi fikrlar bilan boyitilgan.

Kalit so'zlar: obrazlilik, ekspressiv – emotsionallik, satira va yumoristik, etik-estetik me'yoriylik.

Аннотация. Данная статья обогащена представлениями о методологическом и функциональном значении эвфемизмов, обогащении ими речевого содержания-денотативной реальности: образности, выразительности-эмоциональности, сатиры и юмористических, этико-эстетических нормативных категорий.

Ключевые слова: образность, экспрессивно-эмоциональность, сатира и юмор, этико-эстетические нормы.

Abstract. This article is enriched with ideas about the methodological and functional value of euphemisms, their enrichment of speech content - denotative reality: imagery, expressiveness - emotionality, satire and humoristic, ethical-aesthetic normative categories.

Key words: imagery, expressive-emotionality, satire and humor, ethical-aesthetic norms.

Evfemizmlarning stilistik holatini va ulardan foydalanish sohasini aniqlash evfemiyaning o'rganish nazariyasidagi asosiy g'oyalardan biridir. Bu masala yuzasidan ko'pgina olimlar tadqiqotlar olib borgan bo'lsalarda, hali ham bu tadqiqot o'z yechimini topmagan hisoblanadi. Bundan tashqari, bir qator tilshunoslarning ushbu masala bo'yicha fikrlari alohida jihatlarida bir-biriga zid bo'lib kelmoqda.

Lingvistik ensiklopedik lug'atda evfemizmlarning an'anaviy ta'rifi ushbu hodisani stilistik jihatdan neytral deb tavsiflaydi [1]. E.P.Senichkina [2] "evfemizmlar nafaqat neytral nutq uslubida, balki yuksak va pasaytirilgan uslubda ham mavjud" deb ta'kidlaydi. Bundan tashqari, uning fikriga ko'ra, vulgarizmlar orasida evfemizmlar mavjud emas, chunki "nutqdagi vulgarizmlarning funksiyasi evfemizmgacha qarama-qarshi bo'lib, evfemizm yumshatish hodisasi hisoblansa, varvarizm qo'pollashish hodisasini bildiradi" [2]. Evfemizmlar gapda bir qancha vazifalarni bajarib, ularning nutqdagi uslubiy vazifasini tahlil qilish quyidagi funksiyalar asosida amalga oshiriladi.

1. Obrazlilik funksiyasi. Ma'lumki, til birliklari o'zining real (denotat) ma'no yoki mazmuni orqali til sathida yashaydi, shu bilan birga nominativ yoki kommunikativ funksiya ifodalaydi. Lekin funksional tilning vazifasi faqat mana shundagina, ya'ni aloqa, axborot anglatishdan iborat bo'lmay, shu bilan birga u so'zlovchining subyektiv - modal munosabatini ifodalaydi. Bunda til birliklarining